

Els orígens de la castellanització illenca: El desenvolupament ortogràfic de la nasal palatal /ɲ/ en català balear com a indicador del contacte lingüístic

James Ramsburg
Universitat de Minnesota
ramsburg@umn.edu

L'estudi actual examina el desenvolupament històric del grafema nasal palatal en textos catalans balears per intentar caracteritzar millor els orígens de la castellanització lingüística a les Illes Balears. Com va assenyalar Veny (1982), des dels segles XVI fins al XX, el fonema nasal palatal /ɲ/, representat originalment com <ny>, es va escriure com <ñ>, <ñy> o <yñ>. Aquest canvi, clarament influït pel grafema nasal palatal espanyol <ñ>, coincideix amb l'annexió de les Illes Balears per la corona espanyola al segle XVI. Malgrat tot, fins ara, això és tot el que s'ha sabut sobre aquest canvi ortogràfic. Per tant, aquest estudi vol caracteritzar encara més aquest fenomen i analitzar millor com els factors de temps, origen geogràfic, gènere de text, posició de paraules i estat cognat afecten exactament l'ús dels grafemes nadius o induïts per contacte. Per fer-ho, aquest estudi utilitza els corpus de Veny de textos històrics balears (2009, 2011, 2013) i els avalua mitjançant una anàlisi distributiva i multivariant de les variables esmentades. Els resultats suggereixen que el temps, l'origen geogràfic i el gènere de text van ser predictors significatius que van contribuir a l'ús de grafemes de contacte. Pel que fa a l'origen geogràfic, Eivissa – en contrast amb la resta de l'arxipèlag – va afavorir fortament la conservació de la forma nativa <ny>. Aquest estudi també constata que la forma <ny> es va conservar tant en textos narratius com en textos poètics, cosa que confirma l'argument històric que la literatura catalana va ser en gran part no afectada per la castellanització. Potser el més interessant és que un terç dels textos analitzats presentés un ús mixt entre grafemes nadius i de contacte, suggerint l'equivalència i la coexistència de diverses formes dins d'un sistema ortogràfic individual. En general, aquest estudi contribueix a la comprensió de la dinàmica del contacte i canvi lingüístic en el context balear.